Obsah

I. díl (Jan Lehár, Alexandr Stich)

STŘEDOVĚK (Jan Lehár)

1. kapitola: ČESKÁ LITERATURA A PŘEDCHOZÍ TRADICE 11
   1. Počátky české literatury 11
   2. Předchozí literární tradice 11

2. kapitola: STAROSLOVĚNSKÉ PÍSEMNICTVÍ NA VELKÉ MORAVĚ: 863–885 12
   1. Byzantská misie 12
   2. Konstantin a Metoděj 12
   3. Slovanská liturgie 14
   4. Osudy byzantské misie 15
   5. Literární odkaz Velké Moravy 17
   6. Druhý život staroslověnského písemnictví 18

3. kapitola: LATINSKÁ A SLOVANSKÁ TRADICE V PŘEMYSLOVSKÝCH ČECHÁCH: 10.–11. STOLETÍ 20
   1. Historické předpoklady kulturního vývoje 20
   2. Záhady 10. století 20
   3. Doba sv. Václava 22
   4. Doba sv. Vojtěcha 22
   5. Kristiánova legenda 23
   6. 11. století 26
   7. Sázavský klášter 26
   8. Zápas latinské a slovanské liturgie 27
   9. Význam vítězství latiny 27

4. kapitola: LATINSKÁ LITERATURA 12. A 13. STOLETÍ 29
   1. Evropa kolem roku 1100: zrod novodobých národních literatur 29
   2. Pojem středověku 30
   3. Latinský středověk 31
   4. Latinský středověk a národní literatury 31
   5. Latinská literatura v Čechách 32
   6. Kosmas 34
   7. Kosmovi pokračovatelé 36
   8. Latinská legendistika 37

5. kapitola: NĚMECKÉ BÁSNICTVÍ V ČECHÁCH 13. STOLETÍ 41
   1. Zlatý věk německého básnictví v Čechách 41
   2. Německá literární tradice a české písemnictví 42

6. kapitola: HEBREJSKÉ PÍSEMNICTVÍ V PŘEMYSLOVSKÝCH ČECHÁCH 44
1. Trosky literární činnosti z doby přemyslovské 44
2. Význam kulturního vzestupu pražské židovské obce 44

7. kapitola: FOLKLORNÍ SLOVESNOST: FAKTA A DOMNĚNKY . . . 46
1. Co je folklorní slovesnost 46
2. Pohanské pověsti u Kristiána a Kosmy 47
3. Existoval v českém básnictví hrdinský epos? 47
4. Svědectví o existenci kultických písní 48
5. Fakta a domněnky 48

8. kapitola: ZROZENÍ ČESKÉ LITERATURY: DOBA KOLEM ROKU 1300 50
1. První doklady českého jazyka a písemnictví 50
2. Předpoklady vzniku české literatury 51
3. Nejstarší epika: Dalimilova kronika, Alexandreida, veršované legendy 53
4. Nejstarší lyrika 56
5. Překlad žaltáře a evangeliáře 58
6. Literární kontext počátků české literatury – evropský a domácí 58

9. kapitola: DOBA LUCEMBURSKÁ 61
1. Literární vývoj v době lucemburské 61
2. Veršovaná epika 63
3. Lyrické básnictví 67
4. Drama 70
5. Básnictví lyrickoepické a lyrickodramatické 72
6. Didaktické básnictví 74
7. Počátky české prózy 75

10. kapitola: DOBA HUSITSKÁ 85
1. Literární vývoj v době husitské 85
2. Próza 89
3. Básnictví 96

HUMANISMUS (Jan Lehár)

11. kapitola: OBDOBÍ RANÉHO HUMANISMU 103
1. Renesance, humanismus, reformace 103
2. Literární vývoj od konce doby poděbradské do Bílé hory; období raného a vrcholného humanismu 106
3. Latinský humanismus doby poděbradské a jagellonské 110
4. Česká literatura v období raného humanismu 112

12. kapitola: OBDOBÍ VRCHOLNÉHO HUMANISMU 114
1. Latinské písemnictví 114
2. Česká literatura v období vrcholného humanismu 116

BAROKO (Jan Lehár)

13. kapitola: EVANGELICKÉ BAROKO 125
1. Pojem baroka 125

2. Literární vývoj v době barokní; evangelické baroko, katolické baroko 127
3. Evangelické baroko 128

14. kapitola: KATOLICKÉ BAROKO 134
1. Poezie 134
2. Próza 138
3. Drama 146
4. Folklorní slovesnost 147

RANÉ OBROZENÍ (Alexandr Stich)

15. kapitola: OSVÍCENSKÝ KLASICISMUS A JEHO ÚSTUP PŮSOBENÍM ROMANTISMU A NÁRODNÍCH SNAH 151
1. Pojem osvícenského klasicismu 151
2. Podněty pro novou národní kulturu na konci 18. a v 19. století 152
3. Čtenáři a adresáti české produkce 155
4. Osvícenská věda 157
5. Almanachy 163
6. Drama a divadlo 166
7. Knížky lidového čtení 169
8. Dvojí zdůvodnění pro český jazyk 173
9. Obrození (obsah a rozsah pojmu) 175

16. kapitola: PREROMANTISMUS 177
1. Pojem preromantismu 177
2. Idea svébytné národní literatury a kultury 178
3. Nabádavá mluva dějin 183
4. Ve stopách hrdinského eposu 187
5. Východočeské kulturní ohnisko 192
6. Poezie velkých idejí a prožitků 195
7. Ohlasová poezie 198

II. díl (Jaroslava Janáčková)

1. kapitola: ROMANTISMUS – BIEDERMEIER 205
1. Kdo je básník 206
2. Romantismus 206
3. Biedermeier 208
4. Napětí biedermeieru a romantismu 209
5. Kritika biedermeieru 210
6. Za „vzdělávání národu“ 211
7. Podněty 212
8. K. H. Mácha 213
9. J. K. Tyl 218
10. K. Havlíček Borovský 227
11. K. J. Erben 236
12. B. Němcová 241
13. K. Sabina 255
14. J. V. Frič 258

2. kapitola: DĚDICTVÍ MÁJE V NÁPORECH VŠEDNOSTI 262
1. Proti „ožuvavcům“ 263
2. Všednost 265
3. Moderní adresát 266
4. Podněty 267
5. V. Hálek 269
6. K. Světlá 275
7. J. Neruda 281

3. kapitola: NOVOROMANTIKOVÉ KOLEM RUCHU, LUMÍRU, KVĚTŮ 293
1. Umění pro umění? 293
2. Umění pro národ? 294
3. Tři vlny a jejich podněty 297
4. V. Šolc 302
5. J. Arbes: 304
6. J. V. Sládek 308
7. S. Čech 314
8. J. Vrchlický 321
9. J. Zeyer 331
10. Historismus a historická beletrie 335
10.1 A. Jirásek 337
10.2 Z. Winter 346
11. Tajemná duše venkova 351
11.1 T. Nováková 356
11.2 K. Klostermann 359

4. kapitola: LITERATURA REALISTICKO-NATURALISTICKÉ ORIENTACE 363
1. V kritických úvahách 364
2. V umělecké práci 365
3. Realistické drama 367
4. Podněty 369
5. Vesnice zblízka a z nadhledu 370
5.1 J. Herben 371
5.2 K. V. Rais 372
5.3 A. Mrštík 375
6. Pražský román 378
6.1 I. Herrmann 378
6.2 K. M. Čapek Chod 379

5. kapitola: MODERNA 383
1. Konec století („fin de siècle“) 384
2. Slohové proměny 386
3. Čas kritiky a kritiků 390
4. Moderní revue 391
5. Katolická moderna 394
6. Česká moderna 395
6.1 F. X. Šalda 398
7. Podněty 400

8. J. S. Machar 403
9. J. Karásek ze Lvovic 409
10. K. Hlaváček 411
11. A. Sova 414
12. O. Březina 423
13. Lyrizovaná (ornamentální) próza 432
13.1 V. Mrštík 433
13.2 R. Svobodová 436
13.3 J. K. Šlejhar 439

III. díl (Jiří Holý)

OD POČÁTKU STOLETÍ PO SVĚTOVOU VÁLKU

1. kapitola: POČÁTEK STOLETÍ 447
1. Nový věk 447
1.1. České země na předělu staletí 447
1.2. Spor o smysl českých dějin 451
1.3. Literární život. Kulturní orientace, překladatelství 452
2. Poezie 455
2.1. Poezie na počátku století 455
2.2. Bezručovy *Slezské písně* 456
2.3. Nová poetika 459
2.4. Anarchismus 461
2.5. Fráňa Šrámek 465
2.6. Karel Toman 467
2.7. Viktor Dyk 469
2.8. František Gellner 471
3. Próza 473
3.1. Proměny vyprávění 473
3.2. Naturalismus. A. M. Tilschová 475
3.3. Impresionismus a secese 476
3.4. Božena Benešová 479
4. Drama a divadlo 480
4.1. Nové divadelní směry 480
4.2. Drama historické a poetické 482
4.3. Šantány a kabarety 485
5. Myšlení o literatuře 486
5.1. Pozitivismus a duchověda 486
5.2. F. X. Šalda 488
5.3. Arne Novák. Otokar Fischer 490

2. kapitola: DESÁTÁ LÉTA 493
1. Ve znamení přírody a života 493
1.1. Filozofie života 493
1.2. Neumannova *Kniha lesů, vod a strání* 493
1.3. Šrámkův *Splav* 494
1.4. Tomanovy *Sluneční hodiny* 495
1.5. Obroda kulturního katolicismu. Josef Florian 496

1.6. Demlovi *Moji přátelé* a deníky 498
1.7. Josef Váchal 501
1.8. První prózy Jaroslava Durycha 502
1.9. Uhrovi „lidé kočovní". Olbrachtovi „zlí samotáři" 503
1.10. Haškovy humoresky 504
1.11. Lyrické drama. Čapkův *Loupežník* 505
2. Předválečná avantgarda 507
2.1. Avantgardní umění 507
2.2. Novoklasicismus 508
2.3. Kubismus, futurismus, civilismus 509
2.4. Neumannovy *Nové zpěvy* 513
2.5. Bratři Čapkové 514
3. kapitola: PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA 516
1. Válka 516
1.1. Perzekuce 516
1.2. Manifest spisovatelů 518
1.3. Oživení národní tradice 519
1.4. Dykova „válečná tetralogie" 521
1.5. Tomanovy *Měsíce* 522
2. Krize hodnot 524
2.1. Ladislav Klíma 524
2.2. „Temné knihy" Jakuba Demla 526
2.3. Richard Weiner 527
2.4. Expresionismus 528
2.5. *Lelio* J. Čapka a *Boží muka* K. Čapka 529
2.6. Olbrachtův *Žalář nejtemnější* 530
2.7. Prózy mravní obrody 531
4. kapitola: NĚMECKÁ LITERATURA V ČESKÝCH ZEMÍCH 533
1. Češi, Němci a Židé 533
2. Novoromantikové a R. M. Rilke 535
3. Franz Kafka, Franz Werfel a „pražský kruh" 538
4. E. E. Kisch 541
5. Nejmladší generace německých literátů 542

LÉTA DVACÁTÁ A TŘICÁTÁ

5. kapitola: LITERATURA V SAMOSTATNÉ REPUBLICE 547
1. Nový stát 547
1.1. Pluralizace kultury 547
1.2. Tradice katolická a evangelická 548
1.3. T. G. Masaryk a „pragmatická generace" 550
1.4. Komunismus a F. X. Šalda 552
1.5. Národnostní spory 554
1.6. Literární život. Nakladatelství, tisk, časopisy 556
2. Ohlasy války 559
2.1. Válečná svědectví 559
2.2. Literatura legionářská 560
2.3. Johnovy *Večery na slamníku* 562

2.4. Haškovy *Osudy dobrého vojáka Švejka* 563
3. Nástup avantgardní generace 567
3.1. Poezie srdce a naivismus. Wolkrův *Host do domu* 567
3.2. Kulturněpolitické polemiky 569
3.3. Proletářská poezie. Wolkrova *Těžká hodina* 571
3.4. Horův *Pracující den*. Jindřich Hořejší 572
3.5. Literární skupina. Poválečný expresionismus 574
3.6. Devětsil a poetismus 575
3.7. Vítězslav Nezval 577
3.8. Jaroslav Seifert. Konstantin Biebl 580
3.9. Druhé období poetismu. Nezvalovy *Básně noci* a Bieblův *Nový Ikaros* 582
3.10. Krize avantgardy 585
4. Próza 586
4.1. Utopie a fantastika 586
4.2. Čapkovy romány *Továrna na Absolutno* a *Krakatit* 588
4.3. Román-dokument. Využití publicistiky v próze 590
4.4. Karel Poláček 594
4.5. Próza imaginativní a obrazná 596
4.6. Vladislav Vančura 598
4.7. Jaroslav Durych 600
4.8. Jan Čep 602
5. Drama a divadlo 604
5.1. Davové drama. Expresionismus na jevišti 604
5.2. Nová věcnost. Problémové drama. Langer a Čapkové 606
5.3. Avantgardní divadlo 609
5.4. Voskovec a Werich 611

6. kapitola: ČAS KRIZE 613
1. Krize 613
2. Proměny lyriky 616
2.1. Přelom 20. a 30. let. Bohuslav Reynek 616
2.2. Poezie samoty a smrti. František Halas 618
2.3. Vilém Závada 621
2.4. Jan Zahradníček. Spirituální poezie 622
2.5. Vladimír Holan 624
2.6. Druhé období Weinerova díla 626
2.7. Surrealismus. Nezvalovo surrealistické období 627
2.8. Lyrika času a ticha. Hora, Seifert, Hrubín 631
3. Romány a příběhy 636
3.1. Próza ve třicátých letech 636
3.2. Baladická próza 638
3.3. Olbracht: *Nikola Šuhaj loupežník* a *Golet v údolí* 639
3.4. Čapkova trilogie 641
3.5. Demlovo *Zapomenuté světlo* 643
3.6. Společenský román 644
3.7. Ruralismus. František Křelina 647
3.8. Socialistický realismus. Marie Majerová a Marie Pujmanová 648
3.9. Psychologická próza. Glazarová, Havlíček, Hostovský 651

4. Drama a divadlo 654
4.1. Vývoj dramatu a divadla ve 30. letech 654
4.2. Druhé období Voskovce a Wericha. E. F. Burian 656
5. Myšlení o literatuře ve 20. a 30. letech 659
5.1. Šalda a mladá generace kritiků 659
5.2. Strukturalismus. Jan Mukařovský a Roman Jakobson 662
5.3. Kritika katolická a marxistická 664
5.4. Vojtěch Jirát. Václav Černý 666
6. Mnichov 667

OKUPACE A DRUHÁ VÁLKA

7. kapitola: LITERATURA ZA NĚMECKÉ OKUPACE 675
1. Protektorát 675
2. Poezie 686
2.1. Verše ohrožení a naděje 686
2.2. Horův *Jan houslista* 688
2.3. Halasovo *Ladění* 689
2.4. Poezie spirituálních jistot. Hrubín, Zahradníček, Závada 690
2.5. Palivcův *Pečetní prsten* 691
2.6. Holanova poezie za okupace 692
3. Próza a divadlo 694
3.1. Psychologický román. Václav Řezáč 694
3.2. Historický román. Vančurovy *Obrazy z dějin národa českého*, Schulzův *Kámen a bolest* 696
3.3. Inspirace folklorem a lidovým vyprávěním. Kubín, Drda, John 699
3.4. Drama a divadlo za okupace 701

8. kapitola: VÁLEČNÁ GENERACE 704
1. Mladá generace za války 704
2. Jiří Orten 706
3. Skupina 42 708

IV. díl (Jiří Holý)

Situace poválečné literatury 715

LÉTA ČTYŘICÁTÁ A PADESÁTÁ

1. kapitola: OD KVĚTNA DO ÚNORA 721
1. Ohlasy války 721
2. Svědectví poezie 722
3. Politicko kulturní diskuse 725
4. Válečná generace 728
5. Próza 732

2. kapitola: LÉTA MRAZU 734
1. Stalinismus 734
2. Literatura v sevření schematismu 738
3. Exil 740

4. Literatura v katakombách 743
5. Příznaky tání 751

3. kapitola: TÁNÍ 754
1. Ústup stalinismu 754
2. Poezie 756
3. Drama a divadlo 760
4. Próza 763

LÉTA ŠEDESÁTÁ

4. kapitola: MEZI DOGMATISMEM A REFORMISMEM 771
1. Nástup kritického myšlení 771
2. Uvolňování ideového dozoru 772
3. Kulturněpolitické polemiky 776

5. kapitola: ŠŤASTNÝ VĚK LITERATURY 782
1. Poezie 782
2. Proměny prózy 790
3. Romány deziluze 796
4. Myšlení o literatuře 803

6. kapitola: GENERACE ŠEDESÁTÝCH LET 807
1. Formování mladé generace 807
2. Poezie 811
3. Drama a divadlo; próza 814
4. Písničkáři 821

7. kapitola: ČAS EXPERIMENTŮ 824
1. Poezie 824
2. Próza 828

8. kapitola: OSMAŠEDESÁTÝ 832
1. Konflikty spisovatelů s mocí 832
2. „Pražské jaro“ 835
3. Ústup reformistů 839

OD SEDMDESÁTÝCH LET DO SOUČASNOSTI

9. kapitola: NORMALIZACE 845
1. Obnovení pořádku 845
2. Rozštěpení literatury 850

10. kapitola: LITERATURA TŘÍ SVĚTŮ 853
1. Domácí veřejná literatura 853
2. Šedá zóna 858
3. Formování samizdatu 864
4. Samizdatová literatura 872
5. Exil 885
6. Drama a divadlo 895
7. Myšlení o literatuře 900

11. kapitola: GENERACE OSMDESÁTÝCH LET A POSTMODERNA 902
1. Generace osmdesátých let 902
2. Próza a postmoderna 904
3. Drama a divadlo 912
4. Poezie a písničkáři 916
12. kapitola: LÉTA DEVADESÁTÁ 919

Literatura 925
Rejstřík 983